

Incidentie van kanker in de gemeente Moerdijk (1989-2013) als mogelijk effect van industrieterrein Moerdijk

Juni 2016

Foto: ozzipz

Aanleiding

In de omgeving van industrieterrein Moerdijk is ongerustheid ontstaan onder de bevolking, doordat eind 2015/begin 2016 circa 28 ton ethyleenoxide is ontsnapt bij Shell Moerdijk. Deze ongerustheid is versterkt door het bericht van een huisarts in de gemeente Moerdijk over mogelijk verhoogd voorkomen van kanker in deze gemeente. Gemeenten Moerdijk en Strijen hebben de GGD'en opdracht gegeven te onderzoeken of inderdaad sprake is van een verhoogd voorkomen van kanker in hun gemeente, dat mogelijkerwijze toegeschreven kan worden aan luchtvervuiling van Moerdijk.

Deze factsheet beschrijft het onderzoek naar mogelijke gezondheidseffecten van het industrieterrein Moerdijk voor de bewoners van gemeente Moerdijk op het aantal kankers. Hetzelfde onderzoek is uitgevoerd door Dienst Gezondheid & Jeugd ZHZ voor de gemeente Strijen.

Vraagstelling

Is er sprake van een verhoogd voorkomen van kanker in de kernen Klundert, Moerdijk, Zevenbergen, Fijnaart, Willemstad of Zevenbergschen Hoek? Gezien de afstand tot het industrieterrein is de kern Standdaarbuiten niet in het onderzoek meegenomen.

Opdracht

De opdracht bestaat uit het onderzoeken, op basis van cijfers van het Integraal Kankercentrum Nederland (IKNL), of in de gemeente Moerdijk meer tumoren voorkomen dan verwacht mag worden op basis van het landelijk gemiddelde.

Soort kanker

In het onderzoek zijn de meest voorkomende soorten kanker in het onderzoek meegenomen, namelijk longkanker, borstkanker bij vrouwen, prostaatcancer bij mannen, dikke darm- en endeldarmkanker, hematologische kankers en het totaal van kanker ongeacht soort.

Tijdperiode

Het Integraal Kankercentrum Nederland (IKNL) houdt vanaf 1989 het aantal nieuwe kankerdiagnoses bij van alle inwoners in Nederland. Deze gegevens zijn op dit moment tot en met kalenderjaar 2013 beschikbaar. Voor een tijdsperiode van 10 jaar, van 2004 t/m 2013, zijn kankerincidentie cijfers aangevraagd voor de postcodes van de kernen van de gemeente Moerdijk. Deze tijdsperiode sluit aan bij een gelijkwaardig onderzoek dat in 2006 is uitgevoerd waarbij de periode 1989 t/m 2003 is bekeken zodat er een beeld ontstaat van het voorkomen van kanker over een periode van 25 jaar. Over hematologische tumoren zijn alleen cijfers bekend van 2004 t/m 2013.

Berekeningen

Het aantal geregistreerde kankerdiagnoses in gemeente Moerdijk is vergeleken met het gemiddeld aantal te verwachten kankerdiagnoses in Nederland, rekening houdend met aantal inwoners, leeftijd en geslacht.

In de tabel is per postcodegebied over een periode van 25 jaar het verwachte aantal diagnoses weergegeven en het werkelijke aantal kankerdiagnoses, geregistreerd bij het IKNL.

Tabel 1: Verwachte en geregisteerde aantallen van kanker van de kernen in Moerdijk over de periode 1989 t/m 2013.

Kanker totaal	Verwacht	Geregistreerd
Zevenbergen	1674-1840	1713
Moerdijk	124-173	137
Klundert	664-770	649
Fijnaart	646-750	706
Willemstad	335-411	319
Zevenbergschen Hoek	18-245	215
Standdaarbuiten	266-335	289
Longkanker	Verwacht	Geregistreerd
Zevenbergen	200-249	267
Moerdijk	11-30	23
Klundert	72-112	90
Fijnaart	71-110	108
Willemstad	34-64	52
Zevenbergschen Hoek	17-39	30
Standdaarbuiten	27-53	34
Dikke darm- en endeldarmkanker	Verwacht	Geregistreerd
Zevenbergen	198-258	186
Moerdijk	10-28	21
Klundert	73-112	62
Fijnaart	72-111	91
Willemstad	34-62	34
Zevenbergschen Hoek	17-39	27
Standdaarbuiten	25-50	37
Hematologische kanker (alleen over 2004-2013)	Verwacht	Geregistreerd
Zevenbergen	54-88	72
Moerdijk	0-11	6
Klundert	17-39	35
Fijnaart	17-39	33
Willemstad	7-23	13
Zevenbergschen Hoek	2-14	10
Standdaarbuiten	4-18	5
Borstkanker (vrouwen)	Verwacht	Geregistreerd
Zevenbergen	230-297	286
Moerdijk	12-31	16
Klundert	86-128	94
Fijnaart	81-122	103
Willemstad	40-71	55
Zevenbergschen Hoek	20-43	26
Standdaarbuiten	32-59	55
Prostaatcancer (mannen)	Verwacht	Geregistreerd
Zevenbergen	154-208	140
Moerdijk	8-24	8
Klundert	57-92	64
Fijnaart	57-92	60
Willemstad	27-53	28
Zevenbergschen Hoek	13-33	21
Standdaarbuiten	19-42	18

Bronnen: Nederlandse kankerregistratie beheerd door IKNL, CBS, www.cijfersoverkanker.nl

Resultaten

Uit de resultaten over de periode 1989 t/m 2013 blijkt dat kanker in Klundert en in Willemstad minder voorkomt dan verwacht mag worden op basis van de landelijke cijfers. In de periode 2004 t/m 2013 komt kanker in deze kernen ook iets minder voor dan gemiddeld maar wijkt het niet significant af van het landelijke gemiddelde. In Klundert zien we voornamelijk dat dikke darmkanker minder voorkomt.

In Zevenbergen en Standdaarbuiten komt prostaatkanker minder voor dan verwacht mag worden op basis van de landelijke cijfers. Het geregistreerde aantal diagnoses van longkanker in Zevenbergen is significant hoger. In de periode 1989 t/m 2013 zijn 19% meer diagnoses van longkanker gesteld dan verwacht mag worden op basis van leeftijd en geslachtsopbouw van de inwoners van Zevenbergen. Over de periode 2004 t/m 2013 is er zelfs 35% meer longkanker vastgesteld in Zevenbergen.

Beïnvloedende factoren

Kanker kan ontstaan door veel verschillende oorzaken. Een belangrijke factor is leeftijd; in een wijk met veel vergrijzing zal meer kanker voorkomen. De leeftijdsopbouw van de postcodegebieden wordt daarom standaard meegenomen in de berekeningen.

Ook leefstijlfactoren, zoals roken of overgewicht, kunnen een rol spelen bij het ontstaan van kanker. In postcodegebieden met een lage sociaaleconomische status (SES), d.w.z. een laag opleidingsniveau, wonen relatief meer rokers en komt over het algemeen meer overgewicht voor. De incidentie van kanker kan hierdoor hoger zijn. De postcodegebieden in dit onderzoek geven geen aanleiding om op grond van de SES een hogere kankerincidentie te verwachten; De kernen in Moerdijk scoren op SES gemiddeld tot iets boven gemiddeld.

Conclusie

Uit het onderzoek naar het voorkomen van kanker in de gemeente Moerdijk wordt geen relatie gevonden tussen het industrieterrein Moerdijk en het verhoogd voorkomen van kanker. In de kernen vlak naast het industrieterrein Moerdijk (Klundert en Moerdijk) komt kanker niet vaker voor. Het totaal aantal inwoners met kanker in Klundert in de periode 1989 t/m 2013 is zelfs lager dan op basis van landelijke cijfers werd verwacht.

In Zevenbergen zijn meer gevallen gevonden van longkanker. Gezien in Klundert en Moerdijk geen verhoging van longkanker wordt gevonden, de afstand tot het industrieterrein Moerdijk en de voorkomende windrichting lijkt een verband met het industrieterrein niet waarschijnlijk.

Het huidige onderzoek geeft alleen een beeld van het voorkomen van kanker. Individuele gegevens van de inwoners waarbij kanker is vastgesteld in de afgelopen 25 jaar zijn niet opgenomen in de registratie van het IK NL. Belangrijke zaken zoals rookgedrag, SES, genetische belasting en plaats of tijd dat men in de gemeente woont, zijn nodig om een beter beeld te kunnen krijgen. Het is met dit onderzoek niet mogelijk om een verklaring voor de gevonden verschillen te geven.

Meer informatie

Heeft u vragen over deze factsheet, neem dan contact op met de afdeling onderzoek via het algemene nummer van de GGD West-Brabant, 076-528 20 00